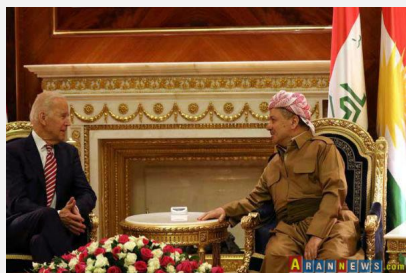

«بارزانی» و درهای بسته مقابل تجزیه‌طلبی / عقب‌نشینی آغاز شد؟

موج مخالفت‌های داخلی و خارجی با جدایی اقلیم کردستان از دولت مرکزی بغداد عملاً راهی جز عقب‌نشینی را در مقابل مسعود بارزانی، رئیس اقلیم کردستان عراق قرار نداده است.

به گزارش آران نیوز: مسأله جدایی اقلیم کردستان عراق از دولت مرکزی بغداد ازجمله مسائلی است که همواره در صحنه سیاسی عراق مطرح بوده است. اما اکنون به نظر می‌رسد که با تعیین روز ۲۵ سپتامبر (سوم مهرماه) برای برگزاری همه‌پرسی استقلال اقلیم کردستان توسط «مسعود بارزانی» رئیس این اقلیم، این مسأله رنگ و بوی جدی‌تری به خود گرفته است. بارزانی اخیراً بارها و در مناسبت‌های مختلف تأکید کرده است که تحت هیچ شرایطی حاضر نیست برگزاری همه‌پرسی استقلال اقلیم را به تأخیر بیندازد. وی همچنین مدعی است که عدم برگزاری این همه‌پرسی طی سال‌های گذشته تاکنون، خسارت‌های فراوانی را برای کردها به دنبال داشته است. بارزانی که خود را نماینده تمامی کردهای عراقی قلمداد می‌کند، معتقد است که با جدایی از دولت مرکزی بغداد، بخش عمده‌ای از مشکلات کردها حل و فصل خواهد شد. این درحالی است که بسیاری از مشکلات کنونی کردها نشأت گرفته از سیاست‌های غلط و نابخردانه بارزانی در طول بیش از یک دهه ریاست وی بر اقلیم کردستان است.

در هر صورت، بارزانی از زمان طرح مسأله جدایی اقلیم از دولت بغداد و تعیین موعد برگزاری همه‌پرسی با موانع داخلی و خارجی متعددی مواجه شده است؛ موانعی که بارزانی در ابتدا تصور نمی‌کرد که به این اندازه در دسرساز شوند. مخالفت‌های داخلی کردها از یک سوی و مخالفت‌های خارجی حتی از کشورهای که روابط نزدیکی با اقلیم کردستان دارند از سوی دیگر، موجب شده است تا بارزانی خود را در برابر تحولات جدیدی ببیند که باید براساس آن‌ها به اتخاذ تصمیمات جدید برای آینده اقلیم کردستان مبادرت ورزد. این مخالفت‌های داخلی و خارجی موجب شد تا بارزانی از موضع سفت و سخت خود مبنی بر عدم بازگشت‌پذیری از موعد تعیین شده برای برگزاری همه‌پرسی عدول کرده و از به تعویق افتادن آن در صورت دریافت ضمانت، سخن به میان آورد.

موضع قاطعانه دولت بغداد

«حیدر العبادی» نخست‌وزیر عراق بارها موضع قاطعانه دولت بغداد در قبال مسأله همه‌پرسی را صراحتاً اعلام کرده است. العبادی در یکی از واکنش‌های خود به این مسأله تأکید می‌کند: «برگزاری همه‌پرسی با آنچه که در قانون اساسی عراق آمده در تعارض آشکار است. دولت بغداد برگزاری این همه‌پرسی را غیرقانونی قلمداد می‌کند و خود را ملزم به تبعیت از نتایج آن نمی‌داند». نخست‌وزیر عراق در سخنان خود همچنین بر لزوم رایزنی‌های سیاسی میان بغداد و اربیل برای حل و فصل مشکلات فی‌ما بین تأکید می‌کند.

مخالفت کردهای داخل اقلیم

یکی از مهمترین موانعی که بارزانی از همان ابتدا در مسیر استقلال اقلیم کردستان با آن مواجه شده است، مخالفت گروهی از کردها با این مسأله محسوب می‌شود. یکی از مهمترین موانعی که بارزانی از همان ابتدا در مسیر استقلال اقلیم کردستان با آن مواجه شده است، مخالفت گروهی از کردها با این مسأله محسوب می‌شود. اتحادیه میهنی کردستان و همچنین احزاب و گروه‌های تابعه آن حاضر به پذیرش تصمیم بارزانی برای جدایی از دولت بغداد نشده‌اند. همین مسأله موجب ایجاد دودستگی و انشقاق در صفوف کردهای اقلیم کردستان شده و نوعی چندصدایی در اعلام موضع آنها پدید آورده است. اما مشکل بارزانی به همین نقطه ختم نمی‌شود، چراکه برخی از نزدیکان وی نیز ازجمله «نجیروان بارزانی» و همچنین شماری از نمایندگان گرد پارلمان عراق نیز با طرح همه‌پرسی استقلال مخالف هستند. این گروه از نزدیکان بارزانی بر این باورند که استقلال از دولت بغداد تنها باید در زمینه اقتصادی اتفاق بیفتد و در عرصه سیاسی مصلحت بر این است که هیچ انشقاقی میان بغداد و اربیل ایجاد نشود.

موضع صریح ایران

جمهوری اسلامی ایران در رأس کشورهای دارای مخالفت صریح خود را با برگزاری همه‌پرسی استقلال اقلیم کردستان اعلام کرده است. مقامات سیاسی و نظامی ایران همواره تأکید کرده‌اند که خواهان وجود عراقی یکپارچه هستند و با هر آنچه که برای این وحدت خطرآفرین باشد، به مخالفت برمی‌خیزند. رهبر معظم انقلاب اسلامی در جریان دیدار خود با «حیدر العبادی» نخست‌وزیر عراق در تاریخ ۲۰ ژوئن (۳۰ خردادماه) صراحتاً تأکید کردند: «جمهوری اسلامی ایران به عنوان همسایه، با برخی زمره‌ها مبنی بر برگزاری همه‌پرسی برای جدایی یک بخش از عراق مخالف است و دامن زندگان به این موضوع را مخالفان استقلال و هویت عراق می‌داند». از سوی دیگر، سرلشکر باقری، رئیس ستاد کل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی نیز در جریان سفر اخیر خود به ترکیه بار دیگر بر موضع اصولی تهران در این زمینه تأکید کرد.

مخالفت ترکیه

دولت ترکیه نیز ازجمله دیگر کشورهایی است که مخالفت خود با استقلال اقلیم کردستان عراق را اعلام کرده است. مقامات دولت ترکیه استقلال کردها در عراق را به مثابه قدرت یافتن آنها در مخالفت ترکیه با مسأله جدایی اقلیم کردستان برخلاف

مخالفت جمهوری اسلامی ایران، برای مقامات این اقلیم به ویژه مسعود بارزانی بسیار تعجب برانگیز و غافلگیر کننده بود این کشور قلمداد می کنند و معتقدند که قدرت گردهای عراق می تواند عامل تحریک کننده ای برای گردهای ترکیه باشد و آنها را نیز به سمت و سوی جدایی طلبی سوق دهد. از همین روی، دولت آنکارا از همان ابتدا مخالفت خود با استقلال اقلیم کردستان را اعلام و تأکید کرد که این مسأله خط قرمز آنکارا به شمار می رود. مخالفت ترکیه با مسأله جدایی اقلیم کردستان برخلاف مخالفت جمهوری اسلامی ایران، برای مقامات این اقلیم به ویژه مسعود بارزانی بسیار تعجب برانگیز و غافلگیر کننده بود. به دلیل وجود روابط اقتصادی، تجاری و نظامی گسترده میان اربیل و آنکارا، بارزانی هیچگاه تصور نمی کرد که درخصوص مسأله همه پرسی به درهای بسته ترکیه برخورد کند. پیش بینی مسئولان اقلیم کردستان از موضع ترکیه در قبال مسأله همه پرسی در ابتدا این بود که دولت آنکارا اگر تن به حمایت از این طرح ندهد، دستکم با آن مخالفت هم نمی کند. با این وجود، موضع آنکارا در مخالفت صریح با این مسأله، اشتباه محاسباتی مقامات اربیل را کاملاً آشکار ساخت و معادلاتشان را برهم زد.

موضع آمریکا

دولت ایالات متحده آمریکا نیز یکی از طرف های مخالف با استقلال اقلیم کردستان به شمار می رود. «رکس تیلرسون» وزیر خارجه این کشور چندی پیش در جریان تماس تلفنی با مسعود بارزانی خواستار به تعویق افتادن برگزاری همه پرسی استقلال شد. در همین ارتباط، سفیر ایالات متحده آمریکا در روز ۱۵ آگوست (۲۴ مردادماه) در جریان دیدار با یک هیأت از اقلیم کردستان در بغداد بر مخالفت واشنگتن با برگزاری همه پرسی تأکید کرده و گفت که مشکلات میان دو طرف باید از طریق گفتگو و مذاکره حل و فصل شود.

آمریکا که به نظر می رسد با بغداد برای تداوم حضور نظامی در عراق در دوره پسدادعش به توافق رسیده در شرایط فعلی نیازی به حمایت از همه پرسی اقلیم کردستان نمی بیند جای هیچ شکی وجود ندارد که یکی از اهداف ایالات متحده آمریکا در عراق همواره تجزیه این کشور بوده است؛ کما اینکه «جو بایدن» معاون سابق رئیس جمهوری آمریکا در سال ۲۰۰۶ صراحتاً از لزوم تقسیم عراق به سه اقلیم شیعی - سنی و کردی سخن گفت. با این حال، آمریکایی ها که به نظر می رسد با دولت بغداد برای تداوم حضور نظامی در خاک عراق حتی در دوره پسدادعش به توافق رسیده اند، در شرایط فعلی نه تنها نیازی به حمایت از همه پرسی اقلیم کردستان و تجزیه عراق نمی بینند، بلکه این حمایت را خطری برای همگرایی کنونی شان با دولت مرکزی بغداد قلمداد می کنند. بنابراین، مخالفت ظاهری آمریکا با همه پرسی اقلیم کردستان تنها یک تاکتیک در برهه کنونی است تا بدین ترتیب، اهداف واشنگتن با مخاطره مواجه نشود.

تجزیه طلبی؛ تأمین کننده منافع صهیونیسم

بدون تردید استقلال اقلیم کردستان که در واقع مقدمه آغاز تجزیه طلبی در عراق به شمار می رود تنها منافع رژیم صهیونیستی را تأمین می کند، چراکه تضعیف کشورهای منطقه و به ویژه کشور مهم و مؤثری همچون عراق، تقویت قدرت رژیم صهیونیستی را به دنبال خواهد داشت. بنابراین شنیدن خبر حمایت «نئیامین نتانیاها» نخست وزیر رژیم صهیونیستی از همه پرسی استقلال اقلیم کردستان کاملاً طبیعی به نظر می رسد. نتانیاها در نشست با ۳۳ نفر از نمایندگان جمهوریبخواه کنگره آمریکا در اوایل ماه آگوست، حمایت خود را از استقلال اقلیم کردستان عراق اعلام کرد. روزنامه «جروزالیم پست» به نقل از یکی از افراد حاضر در نشست نتانیاها با قانونگذاران آمریکایی می نویسد: «نتانیاها در این دیدار عنوان کرده که دیدی مثبت در مورد استقلال کردستان عراق دارد. وی همچنین مردم کردستان را مردمی شجاع و طرفدار غرب که در ارزش ها با اسرائیل و آمریکا مشترک هستند، توصیف کرد».

تغییر لحن از موضع ضعف

بارزانی در روز ۳۰ آگوست (۸ شهریورماه) در گفتگو با «الشرق الأوسط» به بیان دیدگاه هایش در خصوص همه پرسی استقلال اقلیم کردستان پرداخت؛ اما این بار با لحنی تازه تر. وی در جریان اینموج مخالفت های داخلی و خارجی عملاً راهی جز عقب نشینی را در مقابل بارزانی و حامیان جدایی از دولت مرکزی بغداد قرار نداده است گفتگو تأکید کرد که اقلیم کردستان آمادگی دارد تا به صورت مشروط، برگزاری همه پرسی را ۶ ماه تا یک سال به تعویق بیندازد. وی تأکید کرد که در طرف مقابل، مقامات دولت عراق، دولتمردان واشنگتن، اتحادیه اروپا و سازمان ملل متحد باید به صورت مکتوب متعهد شوند که در آینده به نتایج همه پرسی استقلال تن می دهند و به آن احترام می گذارند. واضح است که مقامات اقلیم کردستان و به ویژه مسعود بارزانی، خود بهتر از هرکس دیگری می دانند که بغداد هیچگاه مسأله جدایی گردها از دولت مرکزی را به رسمیت نشناخته و در آینده نیز نخواهد شناخت. با این حال، هدف اصلی بارزانی از اعلام آمادگی برای به تعویق انداختن همه پرسی - ولو با شرط ظاهری مذکور - در واقع تلاشی برای ارسال این پیام به دولت بغداد است که «مسأله همه پرسی برای اربیل قابل مذاکره است». جای هیچ شکی نیست که این تغییر موضع، نه از سر قدرت که از سر ضعف و به دنبال مشاهده سلسله مخالفت های گسترده داخلی و خارجی در مسیر استقلال اقلیم کردستان، اتخاذ شده است.

سخن پایانی

اینکه طرح جدایی اقلیم کردستان عراق، پروژه ای از پیش شکست خورده به حساب می آید، بیش از یک ادعا شبیه به واقعیت است. چراکه مسئولان اقلیم کردستان و مسعود بارزانی پس از مشاهده عینی این واقعیت، مواضع سختگیرانه خود در خصوص برگزاری حتمی همه پرسی را دستخوش تغییر قرار دادند. موج مخالفت های داخلی و خارجی عملاً راهی جز عقب نشینی را در مقابل بارزانی و حامیان جدایی از دولت مرکزی بغداد قرار نداده است. بارزانی و همفکران او می دانند که شعارهای تجزیه

طلبانه و صهیونیست‌پسندانه آن‌ها با درهای بسته زیادی مواجه شده است که عبور از آن‌ها کار آسانی نیست.
رامین حسین آبادیان